# Opettajaopiskelijoiden itsearviointitaitojen ja reflektion kehittäminen opettajaopinnoissa



KTKP050
marraskuussa 2026
johanna.kainulainen@jyu.fi
riitta.tallavaara@jyu.fi

# Tavoitteenamme tänään

- ymmärtää reflektion merkitys ja kehittyminen osana opettajaksi kasvamista ja opettajan työtä
- ymmärtää, miksi opettajankoulutuksessa tehdään paljon itsearviointeja



# Osa 1:
# Mitä on reflektio?



“Teacher education is where all students of teaching should learn to challenge their deeply held views of teaching and learning; so often implicit in practice but so rarely articulated, confronted and examined.”

*(Loughran 2006, 42)*

# Reflektion tarkoitus opettajankoulutuksessa

- Reflektoinnilla tarkoitetaan käsitysten ja kokemusten **tietoista** ja **tavoitteellista** tarkastelua esimerkiksi tutkimustietoa vasten.
- **Käytännöllisen** (kokemustiedon) ja **teoreettisen** tiedon reflektointi esimerkiksi omiin kokemuksiin, taustoihin, ja tunteisiin peilaten
- Tehdä mahdollisista oppimisen esteistä näkyviä
- Kehittää opetustyössä / kasvatusalalla toimimisessa välttämättömiä **metakognitiivisia taitoja**
    - taito ennakoida, suunnitella, säädellä ja arvioida omaa ja toisten toimintaa
- Kehittää **kollaboratiivisuutta** reflektoinnissa
    - yhdessä ajattelua, näkökulmien jakamista (keskusteluissa, teksteissä)
- Kehittää **erittelykykyä ja ymmärrystä** nähdä opetus- ja kasvatusalan ilmiöiden, käytänteiden ja toiminnan kompleksisuutta ja niiden takana olevia tekijöitä
- Kehittää tapoja havaita, tiedostaa, käsitteellistää ja teoretisoida omaa & yhteisöllistä toimintaa sekä opittuja malleja
- **Haastaa omaa ajattelua** ja synnyttää merkityksellisiä oppimiskokemuksia. (ks. esim. Jay & Johnson, 2002; Loughran, 2002)
- Riskinä opettajankoulutuksessa: reflektointi kapeutuu opiskelijan tekniseksi työkaluksi suorittaa opintoja, eikä hahmotu ajattelua haastavana ja vaativana toimintana (Danielowich 2007; Williams 2020).

# Miksi reflektointi ja sen merkityksen ymmärtäminen on erityisen tärkeää opettajankoulutuksessa?

- Oman asiantuntijuuden ala avautuu kasvatus- ja opetusalalla työskentelevälle **kolmesta** omakohtaisesti koetusta **näkökulmasta: oppilaan, opiskelijan ja opettajan**
- Valmistuvan/valmistuneen opettajan roolissa **työ ja asiantuntijuus edellyttävät samaa kuin ne prosessit**, joihin opettajaksi opiskeleva on koko edeltävän koulutusuransa aikana osallistunut.
- Jotta nämä **eri näkökulmat** opettajuuteen **eivät sekoitu** keskenään ja niitä pystytään analyyttisesti tarkastelemaan, **on opettajaksi opiskelevalla oltava reflektointikykyä**.
- On kyettävä asettumaan joustavasti erilaisiin reflektiivisiin näkökulmiin ja tiedostamaan kulloinenkin **positionsa/näkökulmansa/roolinsa**.
- **Koska työ tuntuu tutulta, vaatii se erityisen paljon ajattelun avartamista ja ennakkokäsitysten purkamista.**
  - Uusintaminen >< uudistaminen

→ OPETTAJAKSI OPISKELEVAN TARVITSEE KEHITTYÄ REFLEKTOINTIKYVYSSÄÄN

(Kostiainen & Gerlander, 2009)

# Välipohdinta

Oletko opeopintojesi pohjalta jo tähän mennessä havainnut omalla koulupolullasi:

- Kehityskohteita?
- Asioita, jotka ovat tulleet ymmärrettävämmiksi käsitteellisen/teoreettisen tiedon avulla?



# Reflektoinnin tasot apuna oppimisessa

- Reflektointia voidaan tarkastella erilaisten tasokuvausten kautta (esim. Jay & Johnson 2002; Fleck & Fitzpatrick, 2010).
- Seuraava kuvaus on luotu JYU:n opettajankoulutuksen tarpeisiin (Kostiainen, Aalto, Tallavaara & Hiljanen, 2023).
- Kuvio toimii apuna sekä omaa propeanne työstäessä että palautetta annettaessa.
  - Jos saat palautteessa kommentin ”Reflektiosi on kuvailevaa”, niin tiedät, mihin suuntaan tulisi seuraavassa propessa pyrkiä.

# Reflektoinnin tasot

# Reflektoinnin tasot (Kostiaisen, Aallon, Tallavaaran & Hiljasen 2023 mukaan)

**Kuvaileva reflektio**

Mitä tapahtuu?

Millaisia tunteita minulla herää?

Miten asiat toimivat?

Mitä ajattelen?

# Reflektoinnin tasot (Kostiaisen, Aallon, Tallavaaran & Hiljasen, 2023 mukaan)



# Reflektoinnin tasot (Kostiaisen, Aallon, Tallavaaran & Hiljasen, 2023 mukaan)



# Reflektoinnin tasot (Kostiaisen, Aallon, Tallavaaran & Hiljasen, 2023 mukaan)



# Reflektoinnin tasot (Kostiaisen, Aallon, Tallavaaran & Hiljasen 2023 mukaan)

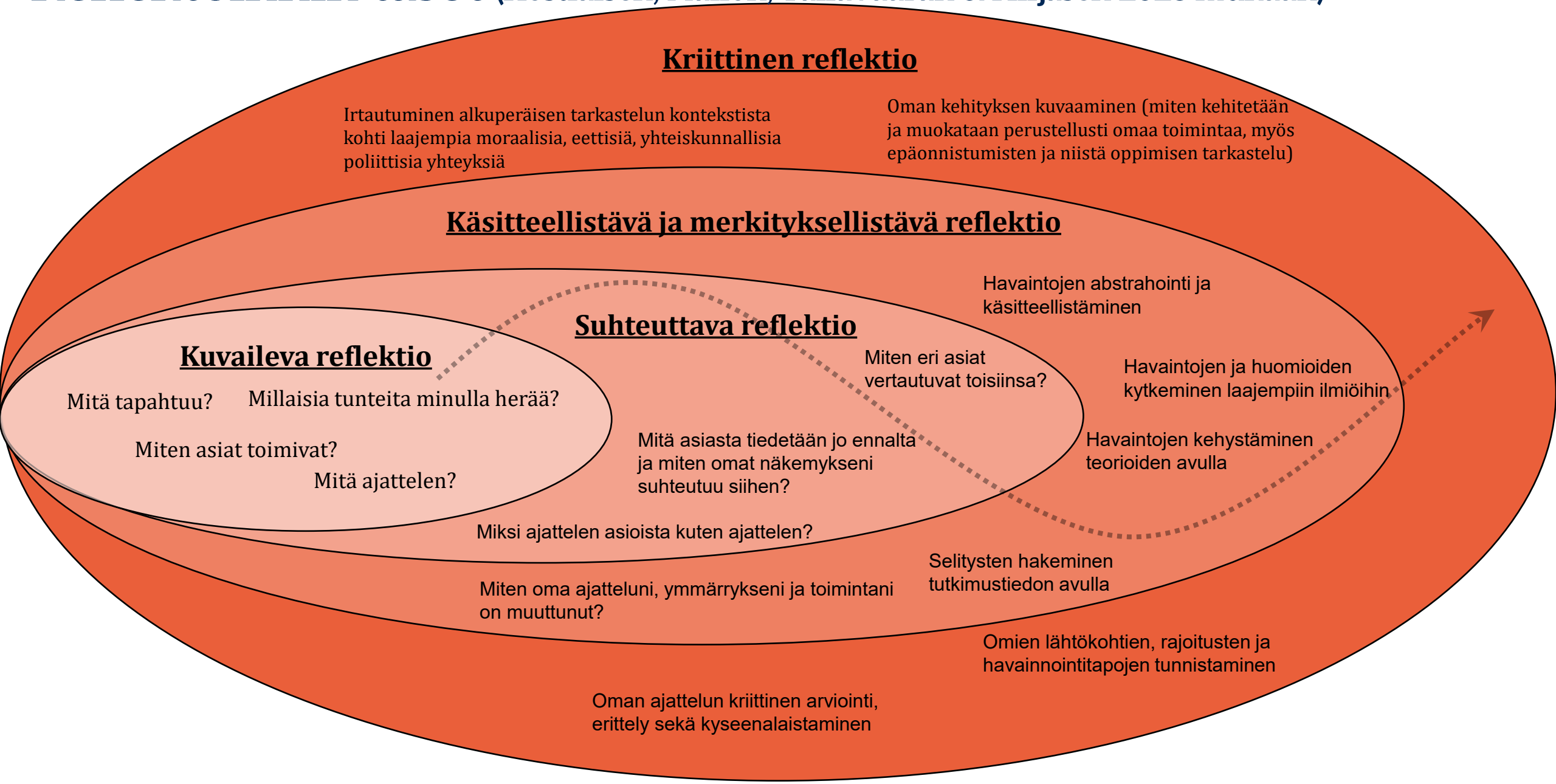

# Välipohdinta

Pohtikaa hetki reflektointia liittyen vuorovaikutusosaamiseen ja moninaisuuteen liittyvään osaamiseen

**Millaisia keinoja keksitte, joiden avulla voitte syventää omia reflektointitaitojasi?**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

# Reflektio opettajan työssä

Lyhyesti

# Reflektointi opettajan työssä
## (Kostiainen, Aalto, Hiljanen & Tallavaara, 2022)

- Reflektointi osana asiantuntijuuden kehittämistä:
  - Muutokseen orientoituminen ja aiemmista kokemuksista oppiminen (Korthagen, 2017).
  - Tietoinen kokemuksista oppiminen ja systemaattinen reflektointi (Korthagen, 2017; van Woerkom, 2003).
- Reflektio ajallisesti:
  - reflektointi toiminnan aikana (*reflection in action*),
  - toiminnan jälkeinen reflektointiin (*reflection on action*) (Schön, 1983)
  - tulevaan toimintaan suuntautuva reflektointi (*reflection for action*) (Dillon, 2011; Eraut, 1995; Korthagen, Loughran & Russell, 2006).
- Opettaja tekee työssään toiminnan aikana spontaanisti hiljaiseen tietoon perustuvia, tiedostamattomia huomioita ja päätöksiä (Schön, 1983).
  - Opettajaksi opiskelevan onkin tärkeää tarkastella mieltään askarruttaneita tilanteita tietoisesti jälkikäteen (*framing*) ja pohtia uudenlaisista näkökulmista (*reframing*), mihin ratkaisut johtivat ja mitä ne tilanteessa tuottivat (Schön, 1983).
  - Opettajana kehittymisen ja toiminnan muuttumisen kannalta on olennaista, että opiskelijoita ohjataan reflektoimaan oletuksiaan ja ajatuksiaan samanaikaisesti sekä taakse- että eteenpäin
  - Ristiriitaisuudet ajattelun ja toiminnan välillä: millaista opettajan toimintaa pidät tavoitteenasi, miten ajattelet toimivasi sekä miten toimit käytännössä ja miksi (Danielowich, 2007).

# Osa 2:
# Mitä on arviointi? Miksi itsearvioinnilla on merkitystä?



# Arvioinnin tehtävänä on

- tukea oppimista antamalla palautetta (feedback) ja edistettä/evästettä (feedforward) oppimisesta, sen vahvuuksista ja puutteista (ns. arvioinnin formatiivinen tehtävä, *assessment for learning*)
  - antaa tietoa opettajalle, oppijalle, huoltajalle ym. opiskelun edistymisestä
  - ohjata ja motivoida opiskeluun ja oppimiseen
- antaa tietoa asetettujen (oppimis)tavoitteiden saavuttamisesta (arvioinnin summatiivinen tehtävä, *assessment of learning*)
- todeta (aikaisemmin) saavutettua osaamista (diagnostinen arviointi)
- kehittää opiskelua, oppimista ja oppimisen ohjaamista (opetusta)
- kehittää oppijan edellytyksiä itsearviointiin, osaamisen kehittämiseen ja tulevien tavoitteiden asettamiseen ja saavuttamiseen (*assessment as learning*)
- opettajankoulutuksessa opettaa arvioinnista ja kehittää opettajaopiskelijan arviointiosaamista
- kontrolloida edistymistä, menestymistä sekä yhdenmukaistaa ja oikeudenmukaistaa kohtelua
  - valikoida jatko-opintoihin ja ennustaa menestystä tulevaisuudessa.

# Summatiivinen arviointi

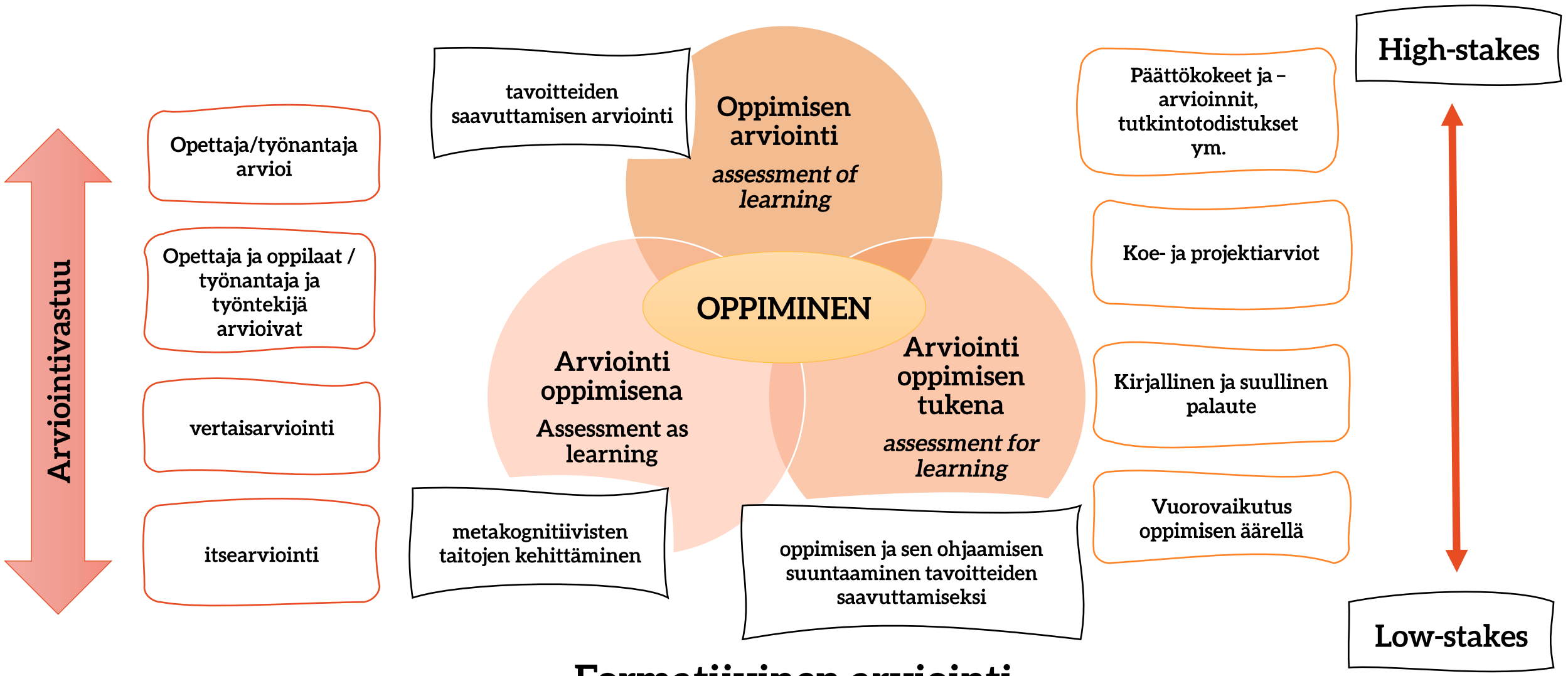


# Formatiivinen arviointi

Tarnasta, 2021 mukaillen

# Tavoitteet, pedagoginen toiminta ja arviointi oppimisprosessin ytimenä

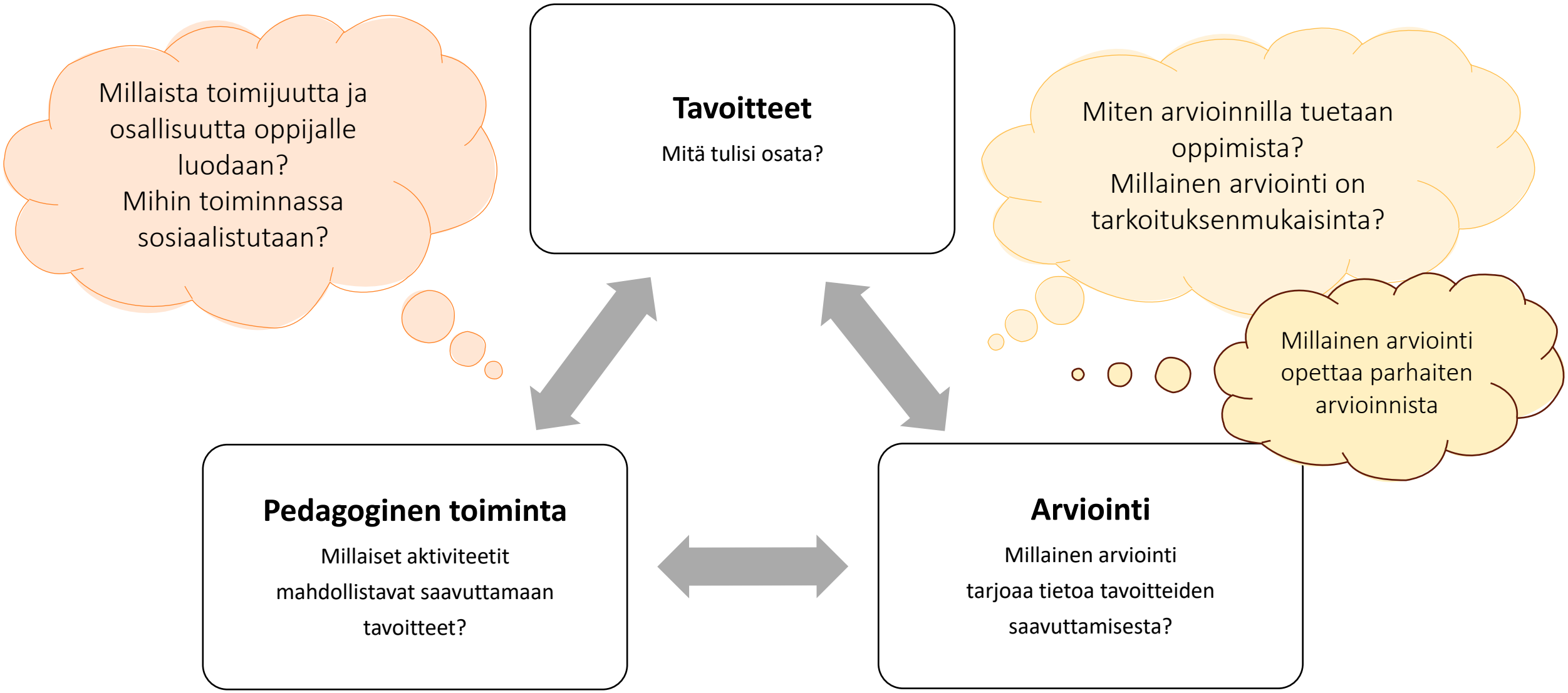


Diagnostinen, formatiivinen ja summatiivinen arviointi oppimisprosessissa/-jaksolla

© Kainulainen ym., 2019 ; Biggs & Tang, 2011

# Jaettu osaamiskäsitys arvioinnin ytimenä

Ketä/mitä varten arviointi tehdään?

Mikä on merkityksellistä arviointia milläkin koulutusasteella?

Kenen arviointiin luotetaan, kenen arviointi vaikuttaa?

Onko minulla oppimisprosessin ohjaajana tarpeeksi tietoa ja ymmärrystä arviointiin - olenko oppijan henkilökohtaisen oppimisprosessin paras asiantuntija ylipäätään?

Millaista tietoa osaamisesta saadaan itse-, vertais- ja opettaja-arvioinnin avulla?

Miten oppijan osaamiseen ja sen kehittymiseen päästään käsiksi?

Mitä kaikkea arvioidaan?

Minkä arviointi on erityisen tärkeää?

Jaammeko osaamiskäsitystä (riittävästi) millään koulutusasteella?

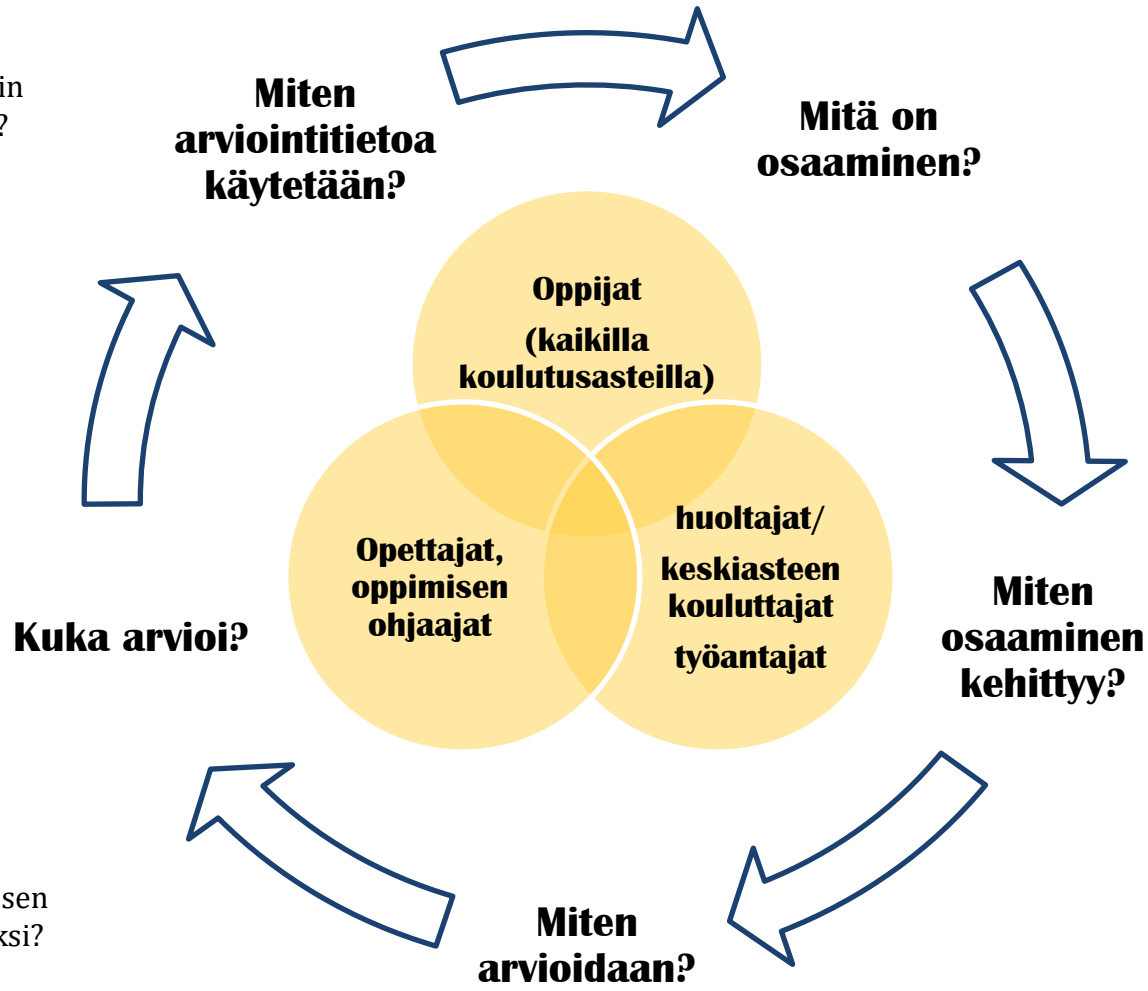


Onko oppijan kotijoukoilla riittävästi ymmärrystä oppijan osaamisen kehittymisen tukemiseen kouluajan ulkopuolella?

Onko seuraavan koulutusasteen opetuksen järjestäjien kanssa yhteinen ymmärrys siitä, mitä osaamista oppijalta voi edellyttää eri koulutusvaiheissa?

Onko työantajilla ymmärrys siitä, mitä osaamista oppijalta voi edellyttää eri koulutusvaiheissa?

Tietävätkö oppijamme
- mitä he jo konkreettisesti osaavat
- mitä heidän tulisi osata
- kuinka osaamista kehitetään edelleen?

Kuinka mallinnamme osaamista ja sen kehittymistä oppijoille?

Millaisia työkaluja tarvitsen oppimisen ohjaajana?

Kuinka mallinnan osaamisen kehittymisen oppijalle selkeäksi ja hänen ikätasoonsa soveltuvaksi?

© Kainulainen, 2018 (Tarnasta, 2017 mukaillen)

# Arviointi tukemassa asiantuntijuuden kehittymistä

- Yliopistokoulutuksen yhtenä tavoitteena on antaa opiskelijoille **valmiudet arvioida omaa työtään, asiantuntijuuttaan ja sen kehittämistarpeita** (Boud, Lawson & Thompson, 2013).
- Arviointia hyödyntämällä voidaan ohjata opiskelijoita **keskittymään opinnoissaan tulevan työnsä kannalta keskeisiin taitoihin ja tietoihin ja tarjota heille valmiuksia kehittää niitä opintojen ja koko työuran ajan** (Kearney, 2013; Boud ym., 2013).
- Opettajaopiskelijoiden **lähtötaitojen ja oppimistarpeiden analyyttinen kartoitus ja niihin vastaaminen opettajaopinnoissa valmistaa heitä todennäköisemmin paremmin opettajan työhön** (Kearney & Perkins, 2014).

# Arviointi opettajaopinnoissa

**Oppimistasi voidaan ohjata ja tukea opettajaopinnoissakin diagnostisen, formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin avulla:**

***Diagnostisella arvioinnilla*** kartoitetaan esimerkiksi etukäteen oppimisedellytyksiäsi ja sitä, miten hallitset opittavaan asiaan liittyviä tietoja ja taitoja (esim. osaamisen alkukartoitukset). Opintojen alussa voidaan laatia myös oman osaamisen itsearviointeja, joissa esimerkiksi arvioit osaamistasi samojen tietojen ja taitojen suhteen kuin alkukartoituksessa arvioidaan sekä voit esimerkiksi aloittaa oman pedagogisen osaamisesi tarkastelun samoilla osa-alueilla.

***Formatiivisella eli oppimisprosessin aikaisella arvioinnilla*** (*assessment for learning*) pyritään tukemaan ja ohjaamaan oppimistasi ja antamaan siitä palautetta. Esimerkiksi osaamisen itsearvioinnit kriteereineen ovat tukirankana ja opastajana reflektiossa ja palautteessa. Parhaimmillaan formatiivinen arviointi jatkuu vielä opintojakson päättyessä, kun asetat opintojakson opiskeltuasi itsellesi kehittymistavoitteita tulevia opintoja ja opettajan työtä silmällä pitäen.

Opintojakson päättyessä tehtävän ***summatiivisen arvioinnin*** tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin olet saavuttanut opintojakson tavoitteet. Summatiivisen arviointi voi muodostua eri osa-alueista ja niiden keskiarvosta ja koostua itse-, ryhmä-, vertais- ja opettaja-arvioinneista.

# Arviointimalli arviointiosaamisen ja reflektiotaitojen kehittämiseen

(Kainulainen & Tarnanen, 2019)

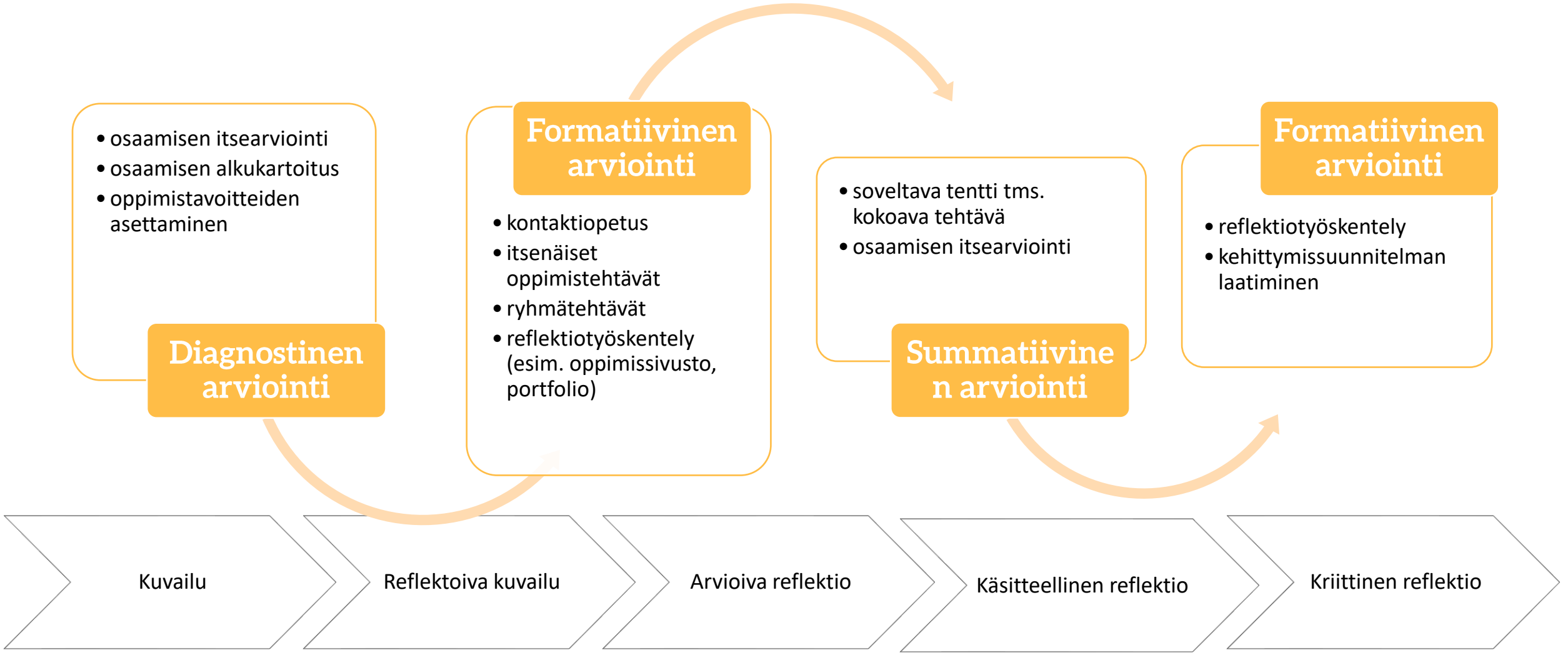




(ks. Fleck & Fitzpatrick, 2010; Mezirow, 1991; Jay & Johnson, 2002; Ward & McCotter, 2004))

# Reflektointi oman osaamisen kehittämisessä

(ks. Fleck & Fitzpatrick, 2010; Mezirow, 1991; Jay & Johnson, 2002; Ward & McCotter, 2004)

**Kuvailu**

todetaan asioita ilman selityksiä

kuvaillaan tapahtunutta

**Reflektoiva kuvailu**

perustellaan toimintaa mutta käytetään siihen vain kuvailua

ei etsitä vaihtoehtoisia ratkaisuja, näkökulmia ei muuteta ja analysoidaan rajoitetusti toimintaa

**Dialoginen/arvioiva reflektio**

etsitään asioiden, kokemuksien ja tiedon välisiä suhteita

pyritään löytämään selityksiä

huomioidaan erilaisia vaihtoehtoja ja näkökulmia

**Käsitteellinen reflektio**

käydään tietoa ja kokemuksia uudelleen läpi pyrkimyksenä jäsentää asiaa uudelleen tai tehdä sama toisin

kysytään perustavanlaatuisia kysymyksiä ja haastetaan omaa ajattelua ja käsityksiä

pyritään muuttamaan omia käytänteitä ja ymmärrystä

**Kriittinen reflektio**

tarkastellaan esimerkiksi sosiaalisia ja eettisiä näkökulmia

pyritään hahmottamaan isoa kuvaa

pyritään välittömästä kontekstista laajempiin näkökulmiin

# Itse- ja vertaisarviointi

**(ks. mm. Yan & Brown, 2017; Wanner & Palmer, 2018; Hwang, Hung & Chen, 2014)**

- ovat ns. tulevaisuudentaitoja, kehittävät muun muassa
  - vastuun ottamista omasta oppimisesta
  - parempaa ymmärrystä opittavasta asiasta, arviointikriteereistä ja omista ratkaisuista ja arvostuksista
- tehostavat oppimista, kehittävät ongelmanratkaisutaitoja sekä oman toiminnan säätelyä
- auttavat kehittämään (kriittisen) reflektoinnin taitoa
- ovat keskeisiä kehitettäessä arviointiosaamista oppijana.

# Itsearviointi

- Arviointi, kuten myös itsearviointi, edellyttää 1) määritellyn näkemyksen ja kriteerit sille, mitä pidetään osaamisena/tietämisenä, 2) kohdan 1 vertaamista henkilön osaamiseen ja 3) toimintaa vertailun näkyväksi tekemiseksi (Sadler, 1989; Boud ym., 2013).
- Itsearviointi on todennäköisesti toimivampaa, jos 1) käytössä on kriteerit, 2) opiskelijoita ohjataan käyttämään kriteereitä, 3) opiskelijat saavat palautetta itsearvioinnistaan, 4) opiskelijoita ohjataan käyttämään itsearviointitietoa hyväksi oman osaamisen edelleen kehittämisessä, 5) toiminnan muuttamiseen itsearvioinnin jälkeen annetaan riittävästi aikaa ja 6) tehdään ero itsearvioinnin (oman toiminnan reflektointi) ja itse-evaluaation (arvion antaminen itselle) välillä (Ross, 2006; Andrade & Valtcheva, 2009; Andrade & Du, 2007)
- Itsearviointitaitojen kehittyminen edellyttää tukea, ohjausta ja harjoitusta (esim. Boud & Falchikov, 2007; Boud ym., 2013)

johanna.kainulainen@jyu.fi

# Itsearviointi kolmivaiheisena prosessina

**(Yan & Brown, 2017; Yan, 2020)**

1. Otetaan aluksi haltuun kriteerit
2. Haetaan palautetta ulkoisista lähteistä (opettaja- ja vertaisarviointi, seurantamenetelmät) tai sisäisistä lähteistä (omat tunteet, tuntemukset, kokemukset)
3. Reflektoidaan prosessin laatua, oman oppimisen tuloksia ja määritellään omia vahvuuksia ja heikkouksia

Itsearviointiprosessin tehokkuuden ja merkityksellisyyden lisäksi kiinnitettävä huomiota itsearvioinnin merkityksellisyyteen opiskelijan kokemana (ks. itsearvioinnin autenttisuudesta Nieminen & Boud, 2024) sekä oppijan palauteosaamiseen (Carless & Boud, 2018; Nieminen & Carless, 2023).

# Itsearvioinnin arvo tulevana opettajana

- Itsearviointi on yksi **kriittisistä itsesäätelytaidoista**, jonka avulla voidaan seurata, ohjata, säädellä ja kehittää oppijan omaa toimintaa oppimisprosesseissa ja laajentaa ammatillista asiantuntijuutta ja itsensä kehittämistä (Lew ym., 2010; Andrade & Valtcheva, 2009; Andrade, 2019; Yan, 2020).
- Laadukas itsearviointi **edistää itsesäätelyä ja sitoutumista oppimiseen, edistää itsereflektoinnin lisäksi muita metataitoja**, jotka ovat **olennaisia elinikäisen oppimisen kannalta** (Kearney, 2014; Boud & Falchikov, 2006; Panadero & Alonso-Tapia, 2013; Yan, 2020)
- Opettajankoulutuksessa itsearviointi kehittää arviointiosaamista opettajana (ks. Xu & Brown, 2016) ja oppijana.
- Vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen on tärkeää **asiantuntijuuden kehittymiselle** (Lew ym., 2010) ja **ammatillisen identiteetin rakentumiselle** (Eteläpelto ym., 2014; Virtanen ym., 2008) opettajana.

# Itsearviointiosaaminen
## (Kainulainen ym., 2026)

- Itsearviointiosaaminen (*self-assessment literacy*) on kykyä tarkastella **reflektion avulla** omaa osaamista ja sen kehittymistä itsearviointikriteerien ja erilaisten arviointitietojen ja palautteen tukemana.
- Se on kykyä kanavoida itsesäätely- ja oppimaan oppimisen taitoja sekä metakognitiota edelleen tukemaan ja kehittämään elinikäistä oppimista ja tukemaan ammatillista kehittymistä.
  - Opettajankoulutuksen yhteydessä itsearviointiosaamista tarkastellaan sekä opettajan arviointiosaamisena että opiskelijan arviointiosaamisena eli opiskelijan kykynä tunnistaa ja reflektoida omaa ymmärrystään oppimisen tukemiseen liittyvästä tietoperustasta, itsearvioinnin merkityksestä ja käytännöistä sekä ammatillisesta kehittymisestä.

# Vertaisarviointi

- arviointitapahtuma, jossa yksilöt tarkastelevat toistensa statukseltaan samanlaisten henkilöiden tuotosten, aktiviteettien tai tehtävien laatua, määrää, tasoa, onnistuneisuutta(ks. esim. Topping, 2007) ja joka hyödyttää sekä arvioijaa että arvioitavaa (Topping, 2013)
- edistää oppimis- ja työskentelystrategioiden kehittymistä, tehostaa oppimista (ks. esim. Hwang, Hung & Chen, 2014; Nieminen, 2019)
- edistää oppijan palauteosaamisen kehittymistä ja toimijuutta (ks. esim. Ketonen ym., 2023; 2020).

- Vertaisarviointitaitojen kehittyminen edellyttää tukea, ohjausta ja harjoitusta.

# Itse- ja vertaisarvioinnin etuja ja haittoja

(Tarnasta, 2021 mukaillen)

- Jaetut arviointikriteerit selkiyttävät, mitä itse asiassa tehtävän suorittamiselta edellytetään ja millaisia odotuksia siihen liittyy.
- Rohkaisee ja vastuuttaa opiskelijoita – lisää tekijyyttä ja omistajuutta omaan oppimiseen ja tuo reiluuden tunteen jaetusta arviointivastuusta
- Rohkaisee reflektoimaan toimintaa ryhmässä ja omaa panosta ryhmäprosessin onnistumisessa.
- Huomio myös arviointitaitojen kehittymisessä.
- Tarjoaa mielekkäämpää/hyväksyttävämpää palautetta opiskelijalle, koska se tulee ryhmän jäseniltä /vertaisilta.
- Voi vähentää ”vapaamatkustajuutta”, koska vertaisryhmälle tehtävää arviointia pidetään tärkeänä.

- Teknisestä suorittamisesta itse arviointiin pääseminen voi tuntua ylitsepääsemättömältä.
- Ohjaamiseen tarvittava aika voi kuormittaa opettajaa, koska arviointitapa ja siihen liittyvät käytänteet tuntuvat vierailta.
- Opiskelijat voivat ajatella, että arviointi ei kuulu heille.
- Arvioinnin luotettavuus ja osuvuus voivat kärsiä, jos opiskelijat ovat miellyttämisen haluisia toisiaan ja opettajaa kohtaan (tämä riski tosin kaikessa arvioinnissa).
- Ylipäätään opiskelijoiden keskinäiset suhteet voivat vaikuttaa siihen, millaiseksi osaaminen arvioidaan ja miten sitä tulkitaan, esim. liioittelevat/vähättelevät arviot molempiin suuntiin.

johanna.kainulainen@jyu.fi

# Mitä on vuorovaikutusOSAAMINEN?!

Vuorovaikutusosaamisessa tarvitaan useiden osa-alueiden hallintaa:

- **tiedot ja taidot** eivät yksinään riitä vuorovaikutusosaamiseen, ellei yksilö ole myös **motivoitunut** käyttäytymään taitavasti ja ellei hänellä ole myös **riittävää rohkeutta** osallistua vuorovaikutukseen.
- pelkkä tieto (miten pitäisi toimia) ja **halu toimia** taidokkaasti ei riitä, ellei yksilöllä ole käytössään tarvittavia **vuorovaikutustaitoja**.




Kaikkien vuorovaikutusosaamisen osa-alueiden hallinta ei kuitenkaan ole yksilöillä aina välttämättä yhtä vahvaa:

- Mistä taidoista sinä olet tietoinen, vaikket ole niissä itse taitava?
- Onko sinulle tietoa, jota et kuitenkaan osaa soveltaa mielestäsi tarpeeksi hyvin?
- onko sinulla taitoja, joiden perusteista et ole kuitenkaan tietoinen?

# Oman vuorovaikutusosaamisen itsearviointia opintojaksolla

- Opintojaksolla käytössä digitaalinen reflektiota tukeva itsearviointityökalu vuorovaikutusosaamisen työstämiseen.
  - Työkalu löytyy Peda.netistä omalta alasivultaan.
- Itsearvioinnissasi arvioidaan vuorovaikutusosaamisesta kaikkia neljää osa-aluetta, eli kuuntelemiseen, tunneosaamiseen, itseilmaisuun sekä situationaalisuuteen ja itsetuntemukseen liittyvää osaamista.

Osaaminen muodostuu tiedoista, taidoista, asenteista, motivaatiosta ja metakognitiosta

# Osaamisen mallintaminen asteittain

Viisiportaisen arvioinnin kehyksen (Kainulainen ym., 2021) jaottelu perustuu taitojen oppimisen malleihin ja kognitiiviseen näkökulmaan asiantuntijuuden kehittymisessä (ks. esim. Dreyfus & Dreyfus, 2005; Eteläpelto, 1998)

**Hatara osaaminen**

Toimit mieluiten ohjeiden varassa.

Suhteesi toimintaympäristöön voi olla irrallinen.

Tietoa, taitoa, motivaatiota/asennetta ja/tai metakognitiivisia taitoja kehitettävä.

**Kohtalainen osaaminen**

Pystyt huomioimaan tilannetekijöitä mutta tavoitteenasettelu tuottaa haasteita.

Hyödyt malliesimerkeistä.

Tiedät ja taidat jo jotain, mutta osaamisessasi on kehitettävää.

**Hyvä osaaminen**

Asetat tietoisesti tavoitteita ja toimintasi on tuloskeskeistä.

Pystyt huomioimaan tilannetekijöitä, osaat jo jotain

**Vahva osaaminen**

Pyrit ymmärtämään toimintaympäristöjä .

Hahmotat kokonaisuuksia, luotat tieteellisen tiedon ja kokemuksiesi kautta muodostuneeseen ymmärrykseesi.

Tiedät ja taidat ja sinulla on myös motivaatiota kehittyä sekä myönteinen asenne kehittymiseen ja sen arviointiin.

**Asiantunteva osaaminen**

Sitoudut kehittämään toimintaympäristöjä (esim. omaa oppija-/työyhteisöäsi).

Toimintaasi ohjaa syvä ymmärrys, jota olet kartuttanut tieteellisen tiedon, kokemustesi ja reflektiosi avulla.

Seuraat aktiivisesti omaa kehittymistäsi ja sinulla on kattava ennakoinnin, suunnittelun, säätelyn ja arvioinnin taito oman osaamisesi suhteen.

# Esimerkki reflektiotyökalusta ja sen arviointikriteereistä, arvioitavana kuunteleminen

Tarkemmin arviointikohteina halukkuus ymmärtää toisia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. koulussa, läheisissä ihmissuhteissa, harrastuksissa jne.) & kyky kuunnella toisia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

halukkuus ymmärtää toisia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esim. koulussa, läheisissä ihmissuhteissa, harrastuksissa jne.)

| Hatara osaaminen | Kohtalainen osaaminen | Hyvä osaaminen | Vahva osaaminen | Asiantunteva osaaminen |
|---|---|---|---|---|
| Olen usein kiinnostunut toisista ihmisistä mutta minulle on luontevinta kuunnella samanmielisiä. | Tiedostan tekijöitä, jotka aiheuttavat haasteita kuuntelemiselleni (esim. ennakko-oletukset, yleistäminen, oma tunnetila, suhde toiseen). | Arvostan ja olen kiinnostunut erilaisista näkemyksistä. Tunnistan omat reaktioni, jotka vaikuttavat kuuntelukäyttäytymiseeni. | Huomaan usein oppivani myös keskusteluista, joissa voimakkaasti erilaisia näkemyksiä ja olen valmis kehittämään omaa tapaani ajatella. | Osaan rakentaa kuunteluun ja ymmärtämiseen kannustavaa kulttuuria yhteisössäni. |

kyky kuunnella toisia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

| Hatara osaaminen | Kohtalainen osaaminen | Hyvä osaaminen | Vahva osaaminen | Asiantunteva osaaminen |
|---|---|---|---|---|
| Huomaan usein kuunnellessani ajatusteni harhailevan ja/tai miettiväni vastausta, neuvoa, oman mielipiteen perustelua tai vastaväitettä. | Pyrin kuunnellessani tietoisesti antamaan tilaa toiselle osapuolelle sietämällä myös hiljaisuutta keskusteluissa. | Tunnistan, milloin pitää keskittyä kuuntelemaan ja osaan esittää avoimia tarkentavia kysymyksiä ymmärtääkseni toista. Tiedostan havaintojen ja tulkinnan eron kuunnellessani. | Pystyn kuunnellessani tunnistamaan toisen tunteita ja osaan esittää kysymyksiä, jotka auttavat toista tunnistamaan tunteitaan ja tarpeitaan. | ystyn tunnistamaan ja nimeämään toisen tarpeita hänen tunteidensa ja niiden ilmaisemisen perusteella sekä auttamaan toista kehittämään ymmärrystään omasta kokemuksestaan/ajatuksistaan. |

# Lähteet


- Andrade, H. & Du, Y. 2007. Student responses to criteria-referenced self-assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 32:2, 159-181.
- Andrade, H. & Valtcheva, A. 2009. Promoting Learning and Achievement Through Self-Assessment. *Theory Into Practice*, 48:1, 12 - 19.
- Benner, P. 1989. *Aloittelijasta asiantuntijaksi*. Porvoo: WSOY.
- Biggs, J., & Tang, C. (2011). Train-the-trainers: Implementing outcomes-based teaching and learning in Malaysian higher education. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, *8*, 1-19. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1137298.pdf
- Boud, D. & Falchikov, N. 2007. Developing assessment for informing judgement. In Boud, D. & Falchikov, N. (Eds.) (2007). *Rethinking Assessment for Higher Education: Learning for the Longer Term*. London: Routledge, 181 - 197.
- Boud, D., Lawson, R. and Thompson, D. 2013. Does student engagement in self-assessment calibrate their judgement over time? *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 38, 8, 941- 956.
- Carless, D. & Boud, D. (2018). The development of student feedback literacy: enabling uptake of feedback, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43:8, 1315-1325.
- Eteläpelto, A. 1998. The development of expertise in information systems design. Jyväskylä *Studies in Education, Psychology and Social Research.*
- Fleck, R. & Fitzpatrick, G. 2010. Reflecting on Reflection: Framing a Design Landscape. *Conference: Proceedings of the 22nd Australasian Computer-Human Interaction Conference*, OZCHI 2010, Brisbane, Australia, November 22-26, 2010.
- Hwang, G. J., Hung, C. M. & Chen, N. S. 2014. Improving learning achievements, motivations and problem-solving skills through a peer assessment-based game development approach. *Education Tech Research Dev* (2014) 62:129–145.
- Kainulainen, J., Tarnanen, M., Kostiainen, E., & Neittaanmäki, R. (arvioitavana). Exploring student teachers' capacity for developing their self-assessment literacy. *Teacher and Teacher Education*.
- Kainulainen, J., Tarnanen, M., Ratinen, I., Tallavaara, R., & Juntunen, M. 2019. eValue ja Amazing Case : ilmiölähtöisen oppimisen arvioinnin kehittäminen opettajankoulutuksessa. Teoksessa M. Rautiainen, & M. Tarnanen (toim.), *Tutkimuksesta luokkahuoneisiin*. Suomen ainedidaktinen tutkimusseura ry, 57 - 77.
- Kainulainen, J., Tarnanen, M., & Vihriälä, J. (2021). Arviointiosaamisen kehittäminen digitaalisessa oppimisympäristössä. *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti: NMI-bulletin*, (2).
- Kearney, S. 2013. Improving engagement: the use of 'Authentic self- and peer-assessment for learning' to enhance the student learning experience. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 38, 7, 875 - 891.
- Kearney, S. P. & Perkins, T. 2014. Engaging students through assessment: the success and limitations of the ASPAL (Authentic Self and Peer assessment for Learning) model. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 11 (3), 2014.
- Kostiainen, E., Aalto, E., Hiljanen, M., Tallavaara, R. 2023. *Opettajaopiskelijoiden reflektointiosaamisen kehittäminen*. Yliopistopedagogiikka.
- Laajalahti, A. 2014. Vuorovaikutusosaaminen ja sen kehittyminen tutkijoiden työssä. *Jyväskylä Studies in Humanities 225*. Jyväskylän yliopisto.
- Mezirow, J. (1991). *Transformative dimensions of adult learning*. San Francisco [Calif.]: Jossey-Bass.
- Nieminen, J. H., & Carless, D. (2023). Feedback literacy: A critical review of an emerging concept. *Higher Education*, *85*(6), 1381-1400.
- Ross , J. A. 2006. The Reliability, Validity, and Utility of Self-Assessment. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, Vol. 11 [2006], Art. 10.
- Sadler, D. R. 1998. Formative Assessment: revisiting the territory. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5:1, 77 - 84.
- Wanner, T. & Palmer, E. 2018. Formative self-and peer assessment for improved student learning: the crucial factors of design, teacher participation and feedback. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 2018 VOL. 43, NO. 7, 1032–1047.
- Ward, J. R., & McCotter, S. S. (2004). Reflection as a visible outcome for preservice teachers. *Teaching & Teacher Education, 2*0(3), 243–257. doi:10.1016/j.tate.2004.02.004
- Wiliam, D. 2006. Assessment FOR learning: Why, what, and how? *Orbit*, 36 (2), 2 - 6.
- Yan, Z. (2020). Self-assessment in the process of self-regulated learning and its relationship with academic achievement. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, *45*(2), 224–238. https://doi.org/10.1080/02602938.2019.1629390
- Yan, Z., & Brown, G. T. L. (2016). A cyclical self-assessment process: towards a model of how students engage in self-assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, *42*(8), 1247–1262. https://doi.org/10.1080/02602938.2016.1260091